

916 H. / 1510 M. TARİHLİ ALAÜDDEVLE BEY VAKFIYESİ

İbrahim SOLAK*

ÖZET

Vakfiyeler, kurulan vakıfların işlemesi ile ilgili genel kuralları ihtiva eder. Alaüddevle Bey'de 916/1510 tarihli vakfiyesinde, kurduğu vakıflarının işleyiş şartlarını, kurallarını belirtmektedir. Vakfiye'deki bilgilere göre; 2 medrese (Taş ve Bağdadiye), 2 zaviye (Bum Dede, Dede Baba), 1 bedesten (Maraş Bedesteni) ve 1 mescit (Taş) Alaüddevle Bey tarafından yaptırılmış, 1 cami (Cami-i Atik-Ulu Cami) ve 1 medresenin (Bektutiye) tamiri yaptırılmış, 1 medresenin de (Ashab-ı Kehfü's-Şerif) vakıfları yenilenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Maraş, Dulkadirli, Alaüddevle Bey, Vakfiye, Medrese, Mescit, Bedesten, Zaviye

ABSTRACT

Vakfiyes comprises the general rules about processing of charities. In his vakfiye, dated 916/1510, Alaüddevle Bey states the processing rules of the charities he has found. According to informations given in this vakfiye; two medreses (Taş and Bağdadiye), two zaviyes (Bum Dede, Dede Baba), a bedesten (Maraş Bedesteni) and a mescit (Taş) are built by Alaüddevle Bey. He also had a mosque (Cami-i Atik-Ulu Cami) and a medrese (Bektutiye) restored. Charities of a medrese (Ashab-ı Kehfü's-Şerif) are renewed.

Keywords: Maraş, Dulkadirli, Alaüddevle Bey, Vakfiye, Medrese, Mescit, Bedesten, Zaviye.

Giriş

Türk-İslam kültür ve medeniyeti içerisinde vakıfların önemli bir yerinin olduğu bilinen bir gerçektir. İslam toplumlarında sosyal ve kültürel hayatın tanzim edilmesinde vakıfların rolü büyüktür. Bu anlamda, medrese öğrencilerinin, yolcuların, fakirlerin, muhtaçların ve düşkünlerin ihtiyaçlarının karşılanması, göçmen kuşların uzun ve meşakkatli yolculuklarında hastalanmaları veya sakatlanmaları durumunda tedavilerinin yapılması ve ıssız dağlarda yaşayan hayvanların günlük ihtiyaçlarını gidermek vb. amaçlarla birçok vakıf kurulmuştur¹.

Kurulan vakıfların işleyiş tarzı ile ilgili genel hükümleri, kural ve kaidelerini belirleyen, bir tür vakıf anayasası denilebilen vesikalar ise vakfiye olarak tarif edilmektedir. Vakfiyeler vakfın kimliğini, yaptığı binaları ve bunlar için vakfettiği gelir kaynaklarını, bu kaynakların işletilmesi için kimlere ne kadar ücret ödeneceğini, kadının onayı gibi hususlar hakkında bilgiler verir².

---

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

¹ Vakıf müessesesinin önemi ve tarihi fonksiyonu hakkında daha geniş bilgi için bakınız: Nazif Öztürk, *Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi*, Ankara 1995; Ahmet Akgündüz, *İslam Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi*, İstanbul 1996; Bahaeddin Yediyıldız, *XVIII. Yüzyılda Türkiye'de Vakıf Müessesesi Bir Sosyal Tarih İncelemesi*, Ankara 2003; Prof. Dr. Ziya Kazıcı, *Osmanlı Vakıf Medeniyeti*, İstanbul 2003.

² Nazif Velikâhyaoglu, "906/1501 Tarihli Süleyman Bey Oğlu Alaüddevle Vakfiyesi", *Sütçü İmam*, S.6, Ankara 1993, s.27; B.Yediyıldız, *Vakıf Müessesesi*, s.4-5.

İncelediğimiz vakfiye, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivindeki 1966 numaralı defterin 166. sırasında ve 150-153. sahifelerinde kayıtlı olup, H. 14 Muharrem 916/ M. 23 Nisan 1510 tarihli Süleyman Nâsıruddin bin Alaüddevle'ye aittir. Yayına hazırladığımız bu vakfiyenin haricinde Alaüddevle Bey'in birkaç vakfiyesi daha bulunmaktadır. Bu vakfiyeler de ilerde mümkün olursa yayınlanacaktır.

Alaüddevle Bozkurt Bey

Dulkadirli Beyliğinin son beyi olan Alaüddevle Bozkurt Bey'in nerede, ne zaman doğduğu belli değildir. Süleyman Bey'in çocuklarından biri olan Alaüddevle Bey, 1479 yılında Osmanlı Sultanı Fatih'in desteğiyle kardeşi Şahbudak'ı yenerek beyliğin başına geçti³. Böylece yaklaşık 36 yıl sürecek uzun ve meşakkatli siyasi hayatı başlamış oldu.

Uzun süren beyliği döneminde Osmanlı Devleti ile iyi geçinmeye dikkat eden Alaüddevle Bey, kızı Ayşe Hatunu daha önce Osmanlı şehzadesi II. Bayezid'e vermek suretiyle akrabalık tesis eder. Yavuz Sultan Selim'in bu evlilik neticesinde doğduğu belirtilmektedir⁴.

II. Bayezid döneminde Dulkadirli Beyliği üzerinde nüfuz kurma mücadelesinden dolayı Osmanlı-Memluklu savaşları olmuştur⁵. Bu savaşlarda Alaüddevle Bey ülkesinin bekası için ikili siyaset takip eder. Osmanlılar'a yardım etmede gönülsüz davranmak suretiyle, Osmanlı ordusunun yenilmesine sebep olmuş ve Sultan II. Bayezid'in gazabını üzerine çekmiştir⁶.

Dulkadirli Beyliği üzerinde nüfuz kurma mücadelesine 16. yüzyılın başından itibaren Safevi Devleti de katılır. Çünkü Safevi Devleti yüzyılın başından itibaren yavaş yavaş gücünü tamamlamış ve kurulduğu tarihten itibaren nüfus bakımından beslediği yer Anadolu olmuştur. Anadolu'da ki Türkmen nüfus önemli ölçüde Şah İsmail'in devletini beslemiştir⁷. Bu tarihlerde Şah İsmail'in istemesine rağmen Alaüddevle Bey, ona kızı Benlu Hatunu zevce olarak vermez, üstelik Diyarbakır'ı da ele geçirir. Her iki olayda Alaüddevle Bey ile Şah İsmail'in arasının açılmasına vesile olur. Bu olanları bahane eden Şah İsmail

³ İbn Kemal, *Tevârih-i Âli-i Osmân VIII. Defter*, Hazırlayan: Prof. Dr. Ahmet Uğur, Ankara 1997, s.82; Hadîdî, *Tevârih-i Âli-i Osman (1299-1523)*, Hazırlayan: Necdet Öztürk, İstanbul 1991, s.396; Arifi Paşa, "Elbistan ve Maraş da Zülkadir (Dulkadir) Oğulları Hükümeti", *TOEM*, No.32, İstanbul 1331, s.509; Refet Yinanç, *Dulkadir Beyliği*, Ankara 1989, s.79.

⁴ R.Yinanç, *Dulkadir Beyliği*, s.77; M. Çetin Varlık, "Anadolu Beylikleri", *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi (DGBİT)*, C.10, İstanbul 1989, s.109. Osmanlı Sultanı Fatih'te yine Dulkadirli kızı olan Sitti Hatun ile görkemli bir düğünle evlenmişti.

⁵ Hoca Sadettin Efendi, *Tacü't-Tevârih* C. III, (Hazırlayan: İsmet Parmaksızoğlu), Ankara 1999, s.246 vd.

⁶ Oruç Beğ, *Oruç Beğ Tarihi*, (Hazırlayan: Nihal Atsız), s.136; *Anonim, Tevârih-i Âli-i Osman*, Neşreden: F. Giese, Hazırlayan: Nihat Azamat, İstanbul 1992, s.124; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Bayezid II" *İA*, C.1 İstanbul 1993, s.394.

⁷ Safevi Devletinin kuruluş ve gelişme döneminde Anadolu Türklüğünün rolü hakkında daha geniş bilgi için bakınız: Faruk Sümer, *Safevi Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü*, Ankara 1992.

1508 yılında Dulkadirli Beyliği üzerine bir sefer düzenler⁸. Her ne kadar görünürde bu iki olay Şah İsmail'in Dulkadirli Beyliği üzerine sefer düzenlemesinin sebebi olarak bilirse de, bunlardan başka önemli sebepler de var. Fars ve Irak hükümdarı Murad Bey, Şah İsmail tarafından kaçırıldıktan sonra Alaüddevle'nin yanına sığınır ve ona damat olur. Her iki Türkmen beyi aralarında anlaşarak Şah İsmail'in üzerine yürümeyi planlarlar. Bu plandan bir şekilde haberdar olan Şah İsmail, onlardan evvel davranarak Elbistan üzerine yürür⁹. Safevi ordusu karşısında varlık gösteremeyen Alaüddevle Bey Turna Dağına çekilir. Şah İsmail Elbistan ve Maraş'ı yakıp, yıkar ve Harput ile Diyarbakır'ı alır. Şah İsmail'in Maraş ve Elbistan'daki bu tahribatı yüzünden kaynaklar 1508 yılı öncesine ait Dulkadirli eserlerinin çoğunun yok olduğunu belirtmektedir¹⁰.

Osmanlı Devleti, Şah İsmail'in Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaptığı faaliyetleri uzun süredir takip etmektedir. Çünkü bu faaliyetler Osmanlı toplumunu sosyo-kültürel açıdan ciddi anlamda sarsmaktadır ve bu faaliyetlerin bir an önce durdurulması gerekmektedir. Yavuz Sultan Selim'in 1512'de tahta geçmesinden sonra, devletin doğusunda ortaya çıkan ve toplumu derinden etkilemeye başlayan Şiilik ve Safevi meselesini, tehlikesini halletmek için 1514 tarihinde İran üzerine sefere çıkarılır. Yavuz Sultan Selim İran seferine giderken Alaüddevle'nin Şah İsmail'e olan husumetini bildiği ve aynı mezhepten olmalarından dolayı Dulkadirli Beyini sefere davet eder. Fakat Alaüddevle Bey Yavuz'un bu davetine yaşını bahane ederek katılmamıştır. Gerçekte ise Alaüddevle Bey, Şah İsmail ile ittifak halinde bulunmakta Yavuz Sultan Selim'in, yeğeni Şehsuvar oğlu Ali'yi himaye etmesine içten içe kızmaktadır¹¹. Bundan dolayı Alaüddevle Bey tarafsız kalmayarak Osmanlı ordusuna erzak ve yem satışını yasakladığı gibi ordu için lazım olan malzemelerini de yağmalattırır¹². Hem Alaüddevle'nin bu hareketleri hem de Anadolu'da Şah İsmail'in kışkırtması sonucu meydana gelebilecek şii nitelikli bir isyan hareketini önlemek amacıyla Yavuz, Kayseri'de yaklaşık 40.000 kişilik bir ihtiyat kuvveti bırakarak yoluna devam eder. İki hükümdar arasında yapılan Çaldıran savaşında Şah İsmail'i yenen Osmanlı sultanı Yavuz bu önemli zafer sonunda Amasya'ya döner.

⁸ Hoca Sadettin, III, s.350; Solakzâde Mehmed Hemdemi, *Solakzâde Tarihi*, İstanbul 1297, s.319.

⁹ "...Şah İsmail'in bu seferi Dulkadirli hükümdarının Ak-Koyunlu ülkesi üzerindeki iktisatlarına son vermek hususu ile ilgili olabilir..." F. Sümer, *Safevi Devleti*, s.28-29; İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.I, Ankara 1994, s.228.

¹⁰ İbn Kemal, "...Ne şehri ü ne köyü ü ne il ü ne boy, Komadı barâb itdi ol kâine-cüy, İder şehri nâr-ı kabirle bark, Kılır köyünü çy-ı şemşire gark..." s.254; Solakzâde, "...Şah İsmail Maraş ve Elbistan'ı yakıp yakmakla kalmamış buralardaki türbelerde bulunan mezarları açtırıp kemiklerini dahi yakmıştır..." s.319; Hoca Sadettin, III, s.350; Arifi Paşa, "Dulkadir Oğulları" s.539-40; İ.H. Uzunçarşılı, *Osmanlı*, I, s.229.

¹¹ Solakzâde, s.375; M.C. Şehabeddin Tekindağ, , "Yeni Kaynak ve Vesikaların Işığı Altında Yavuz Sultan Selim'in İran Seferi" *İÜFTD*, S.22, İstanbul 1967, s.59; Şinasi Altundağ, "Selim I" *İA*, C.10, İstanbul 1993, s.427.

¹² Hoca Sadettin, IV, s.238; Mustafa Nuri Paşa, *Netayic üil-Vukuat*, (Sadeleştiren: Prof. Dr. Neşet Çağatay), Ankara 1992, s.83; Arifi Paşa, "Dulkadir Oğulları" s.546; R.Yinanç, *Dulkadir Beyliği*, s.96.

Çaldıran zaferini müteakip bu sefer sırasında Dulkadirli Beyine yaptıklarının hesabını sormak üzere yola çıkan Yavuz Sultan Selim, Sinan Paşayı 40.000 kişilik bir kuvvetle Dulkadir memleketlerinin zaptı için gönderir¹³. Şehsuvar Oğlu Ali Bey'i de bu kuvvetlere rehber ve öncü tayin eder. Alaüddevle Bey, Sinan Paşa'ya Göksun savaşında yenilerek süratle kaçıp Elbistan'ın güneyindeki Turna Dağına çıktıysa da takip olunup, dört oğlu ile birlikte, beyleri ve akrabaları ile öldürülmüş, kardeşi Abdürrezzak Bey, oğullarıyla birlikte esir edilmiştir¹⁴. Dulkadirli ülkesi büyük oranda kontrol altına alındıktan sonra buraları Osmanlılar'ın hakimiyetinde olmak üzere Alaüddevle Bey'in yeğeni Şehsuvar Oğlu Ali Bey'e verilmiştir¹⁵. Bu sırada Mısır Sultanı gönderdiği bir elçiyle Şehsuvar Oğlu Ali'nin Osmanlı nezdinde gördüğü itibardan rahatsızlığını dile getirir, Ali Beyin iltifattan düşürülmesini ve yine kendi adının hutbede okunmasını ister. Yavuzun cevabı çok sert olur, Mısır Sultanına Alaüddevle'nin kesik başını ve Şehsuvar Oğlu Ali'nin Dulkadirli ülkesine bey olarak atandığı haberini gönderir ve İstanbul'a döner¹⁶. Böylece Alaüddevle Bey'in 36 yıllık saltanat hayatı son bulur.

Siyasi yönüyle başarılı bir hayat süren Alaüddevle Bey kültürel yönden de ülkesini imar etme gayreti içerisinde olmuş, bu anlamda birçok eser meydana getirmiş, daha önce ataları tarafından Dulkadirli topraklarında yaptırılan toplum yararına olan kültürel eserleri de ihya edebilmek için gerekli gayreti göstermekten geri kalmamıştır.

Vakfiyenin Tahlili

Hemen hemen bütün vakfiyelerde olduğu gibi Alaüddevle Bey vakfiyesi de Allah'a hamd¹⁷, Hz. Muhammed'e salât ve selam¹⁸ ve vakfiyenin düzenleniş amacının anlatılması¹⁹ ile başlamaktadır. Yaptırılan müesseselerin adları ve türleri, buralara gelir olarak tahsis edilen yerler, bu gelirlerin nasıl tasarruf edileceği ve kimlere hangi şartlarda tahsis edileceği ile devam etmekte, vakıfları koruyup, gözeten ve gelirlerini arttıranlara dua, bunların aksini yapanlara beddua ile sona ermektedir.

¹³ Hadîdî, s.397; Lütfî Paşa, *Tevârih-i Âl-i Osmân*, İstanbul 1341, s.240; *Anonim*, s.137.

¹⁴ Feridun Bey, *Münşeatü's-Selâtin*, II, İstanbul 1274-75, s.407-408; Mustafa Celâl-zâde, *Selîm-nâme*, Hazırlayanlar: Ahmet Uğur-Mustafa Çuhadar, İstanbul 1997, s.611; Hadîdî, s.398; Arifi Paşa, "Dulkadir Oğulları" s.550; J. V. Hammer, *Büyük Osmanlı Tarihi* C. II, İstanbul 1990, s.438-39.

¹⁵ Feridun Bey, *Münşeat*, I, s.410.

¹⁶ Hoca Sadettin, Yavuz Sultan Selim'in gelen elçiye; "...Adamsa Mısır'da hutbede ve de parada adını okutup yazdırmayı sürdürsün bakalım..." diye cevap verip gönderdiğini söylemektedir. IV, s.234; Lütfî Paşa, s.240; M. N. Paşa, *Netayic*, I-II, s.83; Arifi Paşa, "Dulkadir Oğulları" s.551.

¹⁷ "...İman nurıyla bizî aydınlatan, İslam'la bizî şereflendiren ve bizlere Kur'an sahifelerini indiren, çeşitli mahsulleri, nimetleri veren, çeşitli meyveleri, narı tattıran ve bizleri bir halden diğerine intikal ettiren Allah'a hamd olsun..."

¹⁸ "...Mahlukatın en hayırlısı olan Hz. Muhammed'i (s.a.s) bizlere peygamber olarak gönderdi, ona salât ve selam olsun..."

¹⁹ "...Bunu yapmamın da sebebi hayır ve uğur ummak ve sevabını ahirette münezzeğ, yüce, tazim ve tekbire layık olan Allah'tan dilemek, Allah'ın rızasını ve rahmetini kazanmaktır..."

Vakfiyede verilen bilgilerden bazı yapıların Alaüddeve Bey'in bizzat kendisi tarafından yaptırıldığını, bazılarının ise tamir ettirildiğini anlamaktayız. Yeni yaptırılan veya tamir ettirilen bu yapıların türünün ise; medrese, cami, mescit, bedesten ve zaviye olduğu görülmektedir. İncelediğimiz vakfiyede 3 medrese, 1 cami, 1 mescit, 1 bedesten ve 2 zaviyenin durumu hakkında bilgi verilmektedir. Şimdi vakfiyedeki sırasına göre bu yapılar hangileridir ve 1510 tarihinde durumları nelerdir ona bakalım.

Alaüddeve Bey vakfiyesinde, ilk olarak Taş Medrese ve Taş Mescid'den bahsedilmektedir. Taş medrese ve mescidi Ulu Caminin kuzey batı tarafında bugüne kadar gelebilen, varlığını sürdürebilen ender Dulkadirli yapılarından biridir²⁰. Mescitte medrese talebesi ile mahalle sakinleri beş vakit namaz kılabileceklerdir. Mescit imamı için, mescidin doğu tarafında bir değirmen ve bir de ev yaptırılmıştır. Medrese müderrisi için; adı belirtilmeyen gayri müslim bir köyün cizyesi, öşrü ve diğer vergileri, medrese için bir değirmen, Aksu'da bir pirinç arki ve Kara Hayıt nahiyesinde bir mezra ile birlikte Yenice Kale, Yalankoz köyleri ve Hasan Tepe mezrası bütün vergileri ile Ardıl köyünün ise gelirinin yarısı, talebeler için; Maraş Bedesteninin yarısı ve Zeytun köyünde bulunan iki bağın geliri vakfiyede belirlenen şartlara göre vakfedilmiştir. Medrese ve mescide 1526 yılında çeşitli köy, mezra, değirmen ve bağ vergilerinden alınan toplam 20913 akçe, 1563'te ise 34567.5 akçelik gelir tahsis edilmiştir²¹.

Vakfiyede ikinci olarak bahsi geçen yapı Maraş Bedestenidir. Bu bedesten de Alaüddeve Bey tarafından yaptırılmıştır. Burasının da gelirinin yarısı Taş Medreseye, diğer yarısı ise seyyitlere ve fakirlere vakfedilmiştir.

Üçüncü olarak karşımıza Bağdadiyyetü'l-Kübra medresesi çıkmaktadır. Adı geçen medrese Cami-i Atik'in-Ulu caminin kuzeyine düşmektedir. "...Allah'ın lütfu ve inayetiyle en temiz ve halis malımdan Kuytul mahallesinde Camii Atik yanında el-Bağdadiyyetü'l-Kübra adlı medreseyi yaptırım...", ibaresinden medresenin Kuytul mahallesinde (bugün Kurtuluş mahallesinin olduğu yer) Alaüddeve Bey'in kendisinin yaptırdığını anlamaktayız. Medresenin gelirleri arasında, Yenice Kale ve Yalankoz köyü, Hasan Tepe mezrası vergileri, Ardıl köyünün yarısı, bu köydeki çeltik kanalı ve iki değirmen, Maraş bedesteninin 10 dükkanı, Halkalı cemaatının vergileri bulunmaktadır. Ayrıca medrese talebeleri için bedestenin doğu kısmında bulunan 12 dükkan vakfedilmiştir. 1563'te ise medresenin bazı köy, mezra ve dükkanlardan elde edilen 10114 akçelik geliri bulunmaktadır²².

Vakfiyedeki kayıttan Ulu caminin veya nâm-ı diğer Cami-i Atik'in ise Alaüddeve Bey döneminde tamir ettirildiğini anlamaktayız. Yenilenip, etrafı çevrilen camiye ve görevlilerine ise aktarılan gelirler şunlardır. Cami imamına caminin yanında yaptırılan değirmen, hatib, müezzın, ferraş ve diğer görevliler

²⁰ Bu çalışmada ismi geçen bütün eserlerin mimari özellikleri hakkında daha geniş bilgi için bakınız: Hamza Gündoğdu, *Dulkadirli Beyliği Mimarisı*, Ankara 1986.

²¹ İbrahim Solak, *XVI. Asırda Maraş Kazâsı (1526-1563)*, Ankara 2004, s.212.

²² I.Solak, *Maraş Kazâsı*, s.215.

için Pınarbaşı köyünün bütün vergileri vakfedilmiştir. 1526 yılında caminin geliri 14071, 1563'te ise 22204 akçedir²³.

Alaüddevle Bey döneminde tamir ettirilen bir diğer yapı da Bektutiye medresesidir. Bu medrese Dulkadirli Nasreddin Mehmed Bey tarafından yaptırılmıştır. Medresenin zengin gelir kaynakları bulunmaktadır. Elbistan'a bağlı Gürcend köyü geliri müderrislere, Gündüzlü dağında bulunan harap vaziyetteki Karapınar mezarası Alaüddevle Bey tarafından yeniden ihya edilmiş buranın geliri ile Bostandağıdaki Bekdik adıyla meşhur olmuş Kilisecik mezarası ve Araban nahiyesine bağlı Ardıl köyü geliri, Kara Hayıt nahiyesinden bedesten için ayrılan 20 eşrefiyye, zeytin ve tahıl bahçelerinden alınan vergiler, Kara Ağaç, Elmalar, Öküz Alanı ve Hopur köyleri ile Geyik Sazı mezraasının bütün geliri, Kuytul mahallesindeki Ulu camiye bitişik bağların geliri ile yarım arsanın geliri medresenin vakıfları arasındadır. Bektutiye medresesine 1526'da 18066, 1563'te ise yaklaşık 850 akçe gelir aktarılmıştır²⁴.

İncelediğimiz Alaüddevle Bey vakfiyesinde yukarıda anlatılan eserlerin haricinde iki de zaviye bulunmaktadır. Terkedilmiş ıssız yerlerin şenlendirilmesi, Türkleştirilip-İslamlaştırılması, halkın birliğinin sağlanması ve dini bilgisinin artırılması, geliştirilmesi, yolcuların misafir edilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması gibi birçok husus zaviyeler ve bura sakinleri tarafından yapılmaktadır. Bu sayılan hususlardan dolayı Türk-İslam kültür ve medeniyeti içerisinde zaviyeler önemli bir fonksiyonu icra etmektedirler²⁵. Vakfiye de önce Bum Dede zaviyesinin adı geçmektedir ve bedestenin doğu kısmında yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Alaüddevle Bey zaviyede günde iki defa yemek pişirilmesini ve fakirlere dağıtılmasını şart koşmuştur. Zaviyeye Ardıl nahiyesindeki değirmen ile, Seki Çınar mezarası ve zaviyenin yanındaki boş arazinin geliri vakfedilmiştir. 1563'te ise buraya 630 akçe ayrılmıştır²⁶. Şehir merkezinde bulunan ve Alaüddevle Bey tarafından yaptırıldığı anlaşılan diğer zaviye ise Dede Baba zaviyesidir. Mutfağıyla birlikte yaptırılan zaviyeye Elbistan'a bağlı Efsus köyü vergilerinin yarısı vakfedilmiştir.

Alaüddevle Bey vakfiyesinde son olarak adına vakıflar, gelirler kaydedilen medrese Ashab-ı Kehf'ü's-şerif medresesidir. Bu medreseye de Nişanit, Cerid, Boynu Yoğunlu, Kaya Pınar, Resul Haclar, Küçük Sevin, Büyük Sevin ve Çanakçı köylerinin vergilerinin tamamı, Efsus köyünün ise yarısı vakfedilmiştir.

Yukarıda adları ve tahsis edilen gelirleri, vakıfları anlatılan medreseler için atanacak olan müderrislerin de nitelikleri en ince ayrıntısına kadar vakfiyede belirtilmiştir. Bu medreselerdeki tedris işleri Maraş uleması tarafından yapılacaktır. Müderrisler öncelikle Hanefi mezhebinden olacak, akli ve nakli ilimleri hakkıyla bilecek, uzak görüşlü olacak, ehli keyf olmayacak, içki içmeyecek, herhangi bir hastalığı bulunmayacak, hoş sözlü, güler yüzlü ve güzel

²³ İ.Solak, *Maraş Kazâsı*, s.207.

²⁴ İ.Solak, *Maraş Kazâsı*, s.212.

²⁵ Zaviyeler hakkında daha geniş bilgi için bakınız: Ahmet Yaşar Ocak, "Zaviyeler", *Vakıflar Dergisi*, S.XII, Ankara 1978, s.247-269; Mustafa Kara, *Tekkeler ve Zaviyeler*, İstanbul 1990.

²⁶ İ.Solak, *Maraş Kazâsı*, s.217.

ahlaklı olacak, tedris işini belirlenen tatil günlerinin haricinde kesinlikle aksatmayacaktır.

Sonuç

Alaüddeve Bey vakfıyesinden, vakfiye sahibinin hem yeni kültürel eserler yaptırdığını hem de daha önce yaptırılan diğer eserlerin imar ve bakım işlerine önem verdiğini görmekteyiz. Bu anlamda Taş Medrese, Bağdadiye Medresesi, Taş Mescidi, Bum Dede, Dede Baba zaviyesinin ve Maraş Bedesteninin Alaüddeve Bey döneminde yaptırıldığı, Ulu Cami, Bektutiye medresesinin ise aynı dönemde tamir ettirildiği ve Ashab-ı Kehfü'ş-Şerîf medresesinin ise vakıflarının yenilendiği görülmektedir. Türk-İslam devletlerinde tahta geçen hükümdarların büyük çoğunluğunda olduğu gibi, Alaüddeve Bey'de sadece beyliğin siyasi işleri ile ilgilenmemiş, at sırtında savaştan savaşa koşmamış, aynı zamanda toplumun ilerlemesi ve müreffeh bir hayat sürebilmesi için gerekli kültürel ve sosyal adımları da atmıştır. Yukarıda isimlerini ve vakıflarını verdiğimiz eserler bunun en iyi ve somut örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ama ne yazık ki son dönemlerde mali açıdan kaynağı tam anlamıyla belli olmayan sözde sivil toplum örgütleri tarafından desteklenen, yıkılmış veya yıkılmaya yüz tutmuş hristiyan kültürüne ait birçok eser imar edilirken, bakım ve onarımı yapılırken, gün yüzüne çıkarılmaya çalışılırken ve bunlarla ilgili her gün yazılı-görsel medyada haberler yapılırken, maalesef bizim tarihi kültürel eserlerimiz hak ettiği ilgiyi görmemekte, birer birer yıkılıp yok olmaktadır.

VAKFİYENİN TERCÜMESİ

İman nuruyla bizi aydınlatan, İslam'la bizi şereflendiren ve bizlere Kur'an sahifelerini indiren, çeşitli mahsulleri, nimetleri veren, çeşitli meyveleri, narı tattıran ve bizleri bir halden diğerine intikal ettiren O, her an yaratma halindedir ve bizleri yüce dağlardan kudretiyle çıkardığı sularla sulamış ve bizlere yerlerden güzel bitkiler bitirmiştir. Mahlukatın en hayırlısı olan Hz. Muhammed'i (s.a.s) bizlere peygamber olarak gönderdi, ona salât ve selam olsun. İman ve hayâ sahibi olan Hz. Muhammed (s.a.s)'in şeriatı ile bizleri şeriatlandıran ve hak yoluna hidayet eyleyen ve puta tapan topluluklardan alıkoyan ve ahir zaman halifesi Hz. Muhammed'in ümmetinden kılan Allah'a hamd olsun.

Sonra: Kudret sahibi Allah(c.c)'ın rahmetine muhtaç olan Dulkadir oğullarından Sultan Süleyman Nâsıruddin oğlu Alâ'üddeve diyor ki; Allah onun mülkünü ebedi kılsın ve hükümdarlığına yardım etsin ve zamanın yok oluşuna kadar, ebediyen adaletini çoğaltsın ve babalarını ve dedelerini cennetine alsın. Allah'ın yardımıyla Ona senalar (c.c) olsun bu şerefli bir hazinedir mallarımın en temizi ve en güzelinden medreseler ve zaviyeler yaptırmak, yaşadığım sürede ve sıhhatimin mükemmelliğinde tasarrufumun bitişinde mallarımın en iyisini ve en halisini sahih, şeri, muhkem, müseccel, açık ve sarih bir vakıf olarak istedim. Bunu yapmamın da sebebi hayır ve uğur ummak ve sevabını ahirette münezzeh, yüce, tazim ve tekbire layık olan Allah'tan dilemek, Allah'ın rızasını ve rahmetini kazanmaktır. Bu vakıf, açık, daimi, sonsuza kadar değiştirilmekten ve

değişiklikten müberra, yönlendirmekten ve devredilmekten korunmuştur. Vakfa şartları belli harcırahlar tayin ediyorum. Medrese talebelerinin ve mahalle sakinlerinin beş vakit namazlarını vaktinde kılmaları için ibadetgahlar ve mescitler yaptıracağım. Görevleri belirlenmiş, temayüz etmiş ve başkalarından ayrı olarak mescide imam, müezzin ve ferraş tahsis edeceğim ve bu, meslek sahipleriyle müderris arasında görev paylaşımında herhangi bir ihtilafa mahal vermeyecektir. Medrese talebelerine, medrese vakıfları dışında vakıflar tesis edeceğim. Zikredilen mescide Hanefi mezhebinden mütedeyyin, salih, şeriatı bilen, kadın ve erkek cemaatine beş vakit namaz kıldırın ehl-i sünnet imam tayin olunur ki, dersle ilgisi olmaz ve meşhur virdleri okumaya, şafak vaktinden kuşluk vaktine, ikinci namazından sonra günbatımına kadar ve yatsıdan önce nakledilen zikirleri okumaya devam eder. Mezkur medreseye Hanefi âlim bir müderris tayin olunur ki, faydalı ilimlerden tefsir, alışlagelmiş akli ve şeri hadisleri öğretebilen, aklı selim, dürüst, karar verebilen, içki içmeyen, keyfine göre yemek yemeyen, gözünde hastalık olmayan, tatlı sözlü, güzel ahlaklı, mazereti hakim veya âyan tarafından onaylanması haricinde Salı ve Cuma günlerinin dışında alışlagelen günlerde dersine devam eder.

En temiz malımın en güzeliyle Allah'ın inayetiyle ilk medreseyi mescidiyle birlikte taştan yaptırıldı. İçinde medrese talebeleri ve mahalle sakinleri beş vakit namaz kılacaklardır. Mescidin doğusunda mescid imamı için bir değirmen yaptırıldı ve onu sahih, şer'i, müseccel, açık ve sarıh vakıf olarak vakfettim ve imama tahsis ettim. Gayr-i müslimlerin köylerinden bir köyün cizyesini, hububatının öşrünü, bağ ve âdet-i ağnam ve diğer vergilerini de serbest bir şekilde bu medreseye vakfettim ve oraya müderris ve mütevellî dışında kimse müdahale edemez, karışamaz. Zikredilen köyün toprağında bir değirmeni de medreseye vakfettim. Medrese için Aksu'dan ayrılan bir ark vakfettim ki, bu arka Kara Hayıt Nâhiyesi'nde ve oradaki mezrada pirinç ekimi yapılır.

Allah'ın yardımıyla en iyi ve en halis mülkümünden Maraş Bedestenini yaptırıldı ve onun yarısını vakfettim, yarısını kışın medresede bulunan a'la evsat, ednâ talebeler arasında taksim edilmek üzere ayırdım. Her ayın başında hak ettikleri kadar a'la ve evsat, hissenin üçte ikisini, ednâ olan yarım hisse ve diğer yarımını da eşit şekilde âlimlere, seyyitlere, fakirlere vakfettim. Zeytun köyünde bulunan iki gayri müslim bağının vergisini, birinci durumda olduğu gibi a'la, ednâ ve evsat talebeler arasında taksim edilmek üzere yaz mevsiminde bu medresenin talebelerine vakfettim. Zimmi köylerinden Yenice Kale, Hasan Tepe mezraası beraber Yalankoz köyü bütün şer'i ve örfi vergileriyle vakıftır. Ardıl köyünün yarısını da mezkur medreseye vakfettim.

Allah'ın lütfü ve inayetiyle en temiz ve halis malımdan Kuytul mahallesinde Camii Atik yanında el-Bağdadiyyetu'l-Kübra adlı medreseyi yaptırıldı ve bu camiyi Allah'ın lütfü ve inayetiyle en temiz ve halis malımla babam Dulkadir oğlu Nasiruddin oğlu Süleyman'ın ruhu için (Allah rahmet eylesin) yenilettim, tamir ettirdim ve Yüce Allah'ın "Namaz kıl" sözünden dolayı içinde beş vakit ve Cuma namazı kılınmasına izin verdim. Cami ve medresenin etrafını çevirdim, adı geçen medreseye zimmi (gayri müslim) köylerinden Yenice Kaleyî, Hasan Tepe mezraasıyla beraber Yalankoz köyünü bütün şer'i hukuku ve örfi

vergileriyle birlikte, Maraş'a bağlı Ardıl köyünün yarısını bütün şer'i hukuku ve örfi vergileriyle birlikte, mezkur köydeki pirinç kanalını, iki değirmen ve Maraş Bedesteninde on (10) dükkan, Maraş'ta bulunan Halkalı cemaatından alınan adet-i ağnam ve diğer vergilerini adı geçen medreseye vakfettim. A'la, ednâ ve evsat talebeler arasında hak edişleri kadar a'laya bir hisse, ednâya üçte bir hisse, evsat olana ise yarım hisse taksim üzere Maraş Bedesteninin dışında bulunan, doğu tarafındaki on iki (12) dükkanın gelirini vakfettim. Cami imamına, camii şerif yanında bir değirmen vakfettim ve onu imama tahsis ettim. Camii şerifin hatibine, müezzine, ferraş, yönetici ve davetçi, caminin feneri, hasır ve halısı için Pınarbaşı köyünü bütün şer'i hukuku ve örfi vergileriyle beraber serbest bir şekilde vakfettim. Oraya mütevelliden ve mürtezikadan başka kimse karışamaz geliri bunlara mahsusdur, bu zikrolunanların cümlesi sahih ve şer'i suretde açık ve müteber yolda vakıf olup, vakfiyetine hüküm verilmiş, tescil kılınmış, mütevelliyeye teslim edilerek müebbed vakıf olmuştur. Lüzum ve sıhhatine imam azam kavline göre hüküm sadır olmuştur. İmamı azamın kavli bu hususda en kuvvetli, isabetli kavildir.

Maraş'ın Bektutlu mahallesinde Bektutiye adlı medreseyi, Allah'ın yardımıyla, malımın en iyisi ve halisiyle yaptırdım ve bu medreseye Elbistan'da ki Gürcend köyünü vakfettim. Dedem Dulkadiroğlu Nasiruddin tarafından kurulan, ihya edilen Gürcend köyündeki bostanı, müderrislere vakfederek ve idaresini de Karamanlı Haliloğlu Mevlana Hamza'ya ve Dulkadiroğlu Nasiruddin Sa'dullah oğlu Muhammed'e bıraktım. Kullanılmayacak şekilde harap olan bu köyün onarımını öncesinde olduğu gibi yaptırdım. Gündüzlü dağındaki Karapınar köyü olarak adlandırılan harap olmuş mezrayı ihya ettim, daha önce dedemin vakfettiği Bostandağı'nda bulunan Bekdik diye meşhur Kilisecik adındaki mezraayı kurdum, iskan için kırk ev yaptırdım, onlar için tarım aletleri temin ettim, daha sonra sınırlarını ve vergilerini belirledim ve bunları ovaları, nehirleri, pınarları, dağları ve tepeleriyle birlikte vakfettim. Eşi dostu topladım, çiftçileri bir araya getirdim, onlara Maraş'a bağlı Araban nahiyesinde bulunan Ardıl ile birlikte yüz adet tarım aleti verdim. Adı geçen medresede ikamet eden talebeler için her yıl Maraş'a bağlı Kara Hayıt Nâhiyesi'nde bulunan bedesten payından, ulemaya ayrılan hisseden 20 eşrefiyye tayin ettim ve diğer yarısı ulema hissesidir, zeytin ve tahıl bahçelerinden alınan sekiz cizyeyi Allah'ın yardımıyla malımın en iyisinden ayırdım. Zimmi köylerinden Karaağaç köyünü bütün cizyesi, hububat öşrü, Kuytul mahallesindeki Maraş camii şerifinin kuzeyinde bulunan en-Nebeviyye medresesine bitişik bağların geliri ve örfi vergilerini, Elmalar ve Öküz Alanı köylerini tüm hak ve vergileriyle birlikte Geyik Sazı mezraasını ve yarım arsayı sarıh, şer'i, müseccel, açık bir vakıf olarak vakfettim. Ayrıca Hopur köyünün bütün müteallıkata, hububat öşrü, şer'i, örfi vergileri ve bağların gelirini vakfettim, orada kuşluk ve ikinci vakti olmak üzere iki öğün yemek pişirmek, fakirlere, yoksullara, yetimlere ve yolculara dağıtmayı şart koştum. Maraş Bedesteninin doğusunda Bum Dede ismiyle anılan bir zaviye yaptırdım. Muhkem ve sabit on dükkan vakfettim, orada iki defa yemek pişirilmesini, oranın fakirlerine dağıtılmasını şart koştum. Ardıl nahiyesindeki değirmeni de ona vakfettim. Bunlar da sahih, şer'i, tescil edilmiş, açık ve müteber şekilde

vakıftır. Mütevelliyeye teslim olunarak gerekliliğine ve sıhhatine hüküm verilmiştir. Zaviyenin bitişiğindeki boş arazi ile Seki Çınar mezraasını da vakf ettim. Dede Baba zaviyesini mutfağıyla birlikte yaptırdım. Bütün hukukuyla ve vergileriyle Elbistan muzafatından Efsus köyünün yarısını, Allah rızası için ve İmam-ı Azam'ın kavli üzerine malımın en güzelini ve halisini, Efsus köyünün diğer yarısını bütün hukukuyla ve vergileriyle Ashab-ı Kehfü's-şerif medresesine vakfettim.

Nişanit ve Cerid köylerinin tüm âdet-i ağnamı ve rüsumu, Boynu Yoğunlu da tüm şer'i, örfi vergileriyle ve âdet-i ağnamıyla, serbest bir şekilde, Kayapınar, Resul Hacılar, Küçük ve Büyük Sevin ve Çanakçı, Ashab-ı Kehfü's-şerif medresesine vakıftır, bunlar sahih ve şer'i surette açık ve muteber yolda muhkem ve müseccel vakıfdırlar, bunların cümlesini mütevelliyeye teslim ederek İmamı Azam kavline göre sıhhat ve lüzumuna hüküm edilmiştir. Erbab-ı vukufdan ve bâc-ı bazar-ı Ashab-ı kehfden maada kimse onlara müdahale edemez. Çünkü sahih şer'i surette muhkem, müseccel vakıfdırlar. Bu vakıfları yaptıktan sonra şöyle şart ettim: Maraş'ta yaptırdığım medresenin tedris işlerini Maraş ulemasına bıraktım. En kıdemlisi, sonra kıdemlisi, daha sonra Maraş'ta ikamet ve iskân olunan babadan, dededen ve kendisi, sonra düzenli olarak zikredilen babadan sonra kendisi, sonra kendisi, daha sonra Maraş'a yakın oturan ulemanın en yakın okuyucusundan en yakın okuyucusuna, sonra uzaklarına, sonra Maraş'a en yakın olan beldelerin ulemasına, eğer bunları hak etmişler ve güçleri akli ve nakli ilimleri öğretmeye ve akli selim, dürüst, uzak görüşlü, içki içmeyen ve mükeyyefat kullanmaktan uzak olan, gözünde herhangi bir hastalığı olmayan, hoş sözlü, güzel ahlaklı, normal günlerde derslere devam eden, ancak Maraş hükkam, ayan ve kadısı izniyle şer'i bir özürlü olursa o zaman izinli sayılır.

Ayrıca şunları da şart koştum: Velayeti oğullarıma, düşkün olsalar da yine de oğullarıma, sonra kardeşlerime, sonra düşkün bile olsalar erkek yeğenlerime, sonra kızımın oğullarına, sonra düşkün olsalar bile kızımın oğullarına, daha sonra kızlar hariç erkek çocukların velayete elverişli olanlarına, zikredilen erkeklerin hepsi ümeradandır ve velayete layık, diğerleri de müteveli olabilir. Az veya çok her bir medreseye ayrılan vakıf, o medresenin müderrislerine aittir.

Vakıfta tasarruf etmek isteyen her müderris vakıfta tasarruf külfetine katlanmaktan aciz değilse idare eder ve tevliyetin öşrünü eliyle mütevelliyeye verir, Eğer tasarruftan aciz ise o takdirde müteveli tasarruf eder ve tevliyetin öşrünü alır, kalanını müderrise verir, Eğer medrese rakabeye muhtaç ise o zaman müteveli tevliyetinin öşrünü evvela medreseye sarf eder, eğer bu yeterse, eğer yetmezse o zaman müderristen rakabeye yeterli gelecek miktarda bir meblağ alır onu rakabeye sarf eyer böylelikle rakabe tamamlanır.

Yukarıda zikredilenleri vasiyet ederek, her ders ve namazlardan sonra müderris, talebeler, imam, müezzin, hatip, hizmetçi, şeyhler, fazilet sahibi ve ileri gelenler, ayan, alt kesim ve sıbyan, uzak ve yakın akrabaların bana dua etmelerini niyaz ediyorum, böylece benim amacım gerçekleşmiş olacaktır.

Burada geçen vakıfla ilgili tahsisat, masraflar, atamalar vesaire bu belgelerdeki bilgileri herhangi bir şekilde manasını değiştirmeye kalkan veya

tahrifat yapanlar, ancak müfteri ve yalancılardır. Benim ölümünden sonra bu belgeyi değiştirmeye, emirler, kadılar, hafızlar, valiler, halk, işçiler, düşükler, ayan, hürler, çiftçiler, genç ve ihtiyar yardımcılarıyla ilgili hitap ve şartları tezyif edenler, büyük bir zülüm işlemişlerdir. Allah'ın laneti o zalimler üzerine olsun. Ancak onun onarımı, ebedileştirilmesi, şartların uygulanıp desteklenmesi, kayıtların yapılması ve tespiti, sözleşme hükümlerinin tanıtılması, maddeler ve maddelerin sınırlarının korunmasında emeği geçenlerden Allah razı olsun. Kim ki bunu tahrip etmeye kalkar, onun tamiri ve vergilerinin toplanmasında engel çıkarırsa Allah onun belasını versin. Böylece bu tahlil ve belgeyi Hicri 14 Muharrem 916'da imzaladım.

Mevlana Hüseyin, Mevlana Muhyiddin b. Hüseyin Halife, Hasan Çelebi b. Evliya, Hasan Bek b. Hüseyin Bek, Mevlana Alaaddin b. İbrahim, Mevlana Muhammed b. Ahmed Halife, Mevlana Muhammed b. Emrullah Çelebi, Mevlana Mustafa b. El-İmam, Hacı Muhammed b. Alaaddin, Abdülkadir b. Mevlana Himmet, Mevlana Yakup b. Halife, Mahmud Çelebi b. Ali, Müderris Mevlana Ahmed Halife, Mevlana Süleyman b. Hacı Murad Halife, Hazinedar İsa Bek b. Ali, Muhammed Bek b. Ali, Mevlana Abdurrahman b. Halife, Müderris Abdulaziz b. Habib, İmam Hacı b. Hamza, Murteza b. Ahmed halife, Mevlana Yakup Halife, Davud b. Süleyman ve diğerleri.

Maraş şehri vali vekili Mukayyidzade Seyyid Muhammed Emin'in torunu Halebi Seyyid Zekeriya Efendi gözüme takıldı. Fakir onu güzel yazdı, Şanı yüce olan Allah ikisine de mağfiret etsin.

Seyyid Muhyiddin (Mühür)

Allah mağfiret etsin Maraş valisi Seyyid Muhammed Sabit'in zikrettikleri dikkatimi çekti.

Seyyid Muhammed Sabit (Mühür)

Şanı yüce olan Allah, güzel yazı yazan Maraş şehri vali vekili Seyyid Şeyh Ali mağfiret etsin

EK
ALAÜDDEVLE BEY VAKFIYESİ VA.D.1966

المجيلة التي نوبنا بنور الاجابه وشرقنا بشرف الاسلام وانزل علينا صحائف القران واحطانا انواع الخيرات
والانعام وقلوبنا اصناف الفواكه والرباه وصيرنا كل يوم تصوفي شأن وسفانا بمجاة القربة والجبل العظام وابتنا
ابناء حسنا وابنا سولاً صحيحاً سيد الانام صلوة عليه وسلم وشرعنا بشرعته محمد صاحب الجهاد والايام بعدنا
الى طريق الجود ومنعنا عن زمره عبدة الاصنام وجعلنا من امة محمد قلبه آفر الزمانه وبعد فيقول الفقير
الى رحمة رب القدر سلطانه عماد الدوله ابراهيم سلجانه ناصر الدين ذوالقدر خلداه ملكه وابدل لهنم وزاد عدله
الى انقراضه الزمانه شرفاه مع ابائه واجلده على الجنانه واني اردت ان ابني المدارس والزوايا بالطيب
اموال منه اطهرها الى بغاية الملك العالي طلباً منه ذي الجمال ذهراً للمعالي واقف منه اخلص امم الخلق
والطلب اموالي في حال حياتي وكمال صحتي ونفاذ تصرفاتي وفقاً صحيحاً شرعياً حكماً صحيحاً وهدياً
صريحاً مشرداً ومبهداً وما فعلتم الا شراً وتجنأ وجعلت ثوابه منه اية تبارك وتعالى وتفنى في الاخرة
ذهراً ما عداً كما ينبغي له من ابداء فله يكون به ما لداً وهدياً دائماً مؤبداً مبركاً عند التغير والبدل
ومصوناً على التصريف والتحويل واجبه لها شوطاً ومصارفاً واهي لها مناسكاً وماسجداً ليصلي فيها
طلبة المدرسه وانهالي المجله صلوات الخس الموتوته واخصص بأم المسجد والمؤذنه والفرسه وطيفه معينة

ومخيرة عندها نملأ برؤى المنازحة في القصة سهر ارباب الوظائف والمدن واعين الملمة
 المنيحة اوقافاً غير اوقاف المدرسة وان ينصب المسجد المذكور امام هذين متورع وضيق صالح
 ومتنوع عالم بالنسبة يصلى فيه صلاة الخس الموقوتة بجماعة من الرجال والنساء المنفصلة عن
 الدرس ويواظب عن تلاوة الاوراد المشهورة وقرائت الاذكار المأثورة عقب الفجر
 الى الضحى ومن بعد اداء العصر الى غروب الشمس وقبل الغشاء والمدرسة المذكورة مدرس عالم
 هفتي قادر تعليم منه العلوم النافعة منه التفاسير والادب والشرع والعقليات المعتمدة
 صحيح العقل مستقيم الطبع واسع النظر عارى الشرب الخمر واكل اللبنة وعروض الطلبة الى
 العمير ملح اللفظ حسن الاختلاص مداوم في الدرس في ايام المعتادة الا في يوم الثلثة والجمعة
 الا بعد شغري بوجوب التعطيل عند الحام والاعياد بنيت اول المدرسة بطاسره مع مسجدها
 باطب امولى من اطهر مالى بعبارة الملك العالي طلباً منه من الهلال ذكراً للآل يصلح فيه
 طلبة المدرسة واصحاب صلاة الصلوة الخس الموقوتة ونبت للمام المحمد طاهوناً في جانب الخضر
 المسجد ووقفه وفقاً صحيحاً شرعياً مسجداً وحباً صريحاً مهلاً رحيمه للمساكين ووقفه
 لهذه المدرسة قرية منه قرى الذي يجمع جزيتها وعشرواتها وكما بانها من عادة اغناها
 وسائر سومرا على وجه السرىة لا يدخل فيها احد سوى المدرس والمتولى ووقفه لها
 طاهوناً في ارض القرية المذكورة ووقفته وبنيتها ووقفه لها ووقفه لها ووقفه عن
 آوصو كيزرغ حيا الا در في ناحية قرية ما نط مع المزرعة التي فيها ونبت بزاستان في العصر
 المحرقة بافله املاكه والطيب امولى بعبارة الملك العالي منه من الهلال ذكراً للآل
 ووقفه نصفه وعبت بهذه النصف للطلبة لهذه المدرسة في ايام الشاد يقسم هذا
 بين الطلبة باعتبار الاعلا والادنى والادنى في رأس شهر بقدر استحقاقهم يأخذ الادنى
 والادنى ثلثي سهم والادنى نصف سهم ووقفه نصف الاخر وعبت للمساكين والساكنات
 والفقراء على السوم ووقفه للطلبة لهذه المدرسة في ايام الصيف قرية الباخا به الزميام
 في قرية نربوه يقسم باعتبار الاعلى والادنى والادنى كما في الاول ووقفه للمدرسة
 المذكورة بكنج قلمه منه قرى الذي وقرية بالانقر مع مزرعة حسانه يجمع حقوقها الشرعية
 وسومرا العضية ونصف قرية اضل ونبت المدرسة المسماة ببندي الكرى باطب امولى
 منه اطهر مالى صافياً في نبي وفالفا في اعتقاده لعناية الملك العالي طلباً منه من الهلال
 ذكراً للآل في قرية الجامع العتيبة في محلة قوسل وحددت هذا الجامع بافله امولى من اطهر
 مالى بعبارة الملك العالي طلباً منه من الهلال ذكراً للآل لروح ابى وهو سليمان ابن
 ناصالدين ابن ذوالقادر عليه رحمة الملك القادر فلما اتحمته اذنت له يصلى فيه
 صلاة الجمعة وصلاة الخس الموقوتة لقوله تعالى اقم الصلوة ثم نبت حول الجامع والمدرسة
 متصفاً بجوك واحد فلما اتحمها ووقفه للمدرسة المذكورة الجزية بكنج قلمه منه قرى الذي وقرية
 بالانقر مع مزرعة حسانه يجمع حقوقها الشرعية وسومرا العضية ونصف قرية اضل منه
 مضافة منسبه المدرسة بجمع حقوقها الشرعية وسومرا العضية وساقية الارز والطاهون
 في القرية المذكورة وعشر دكانه لقرية بزاستان المرعسة المحرقة وجماعة خلقه
 من ابناء المرعسة مع عادة اغناها وسائر سومرا ووقفه للطلبة لهذه المدرسة
 اثني عشر دكانه في جانب السوم من جانب بزاستان المرعسة المحرقة كل شهر يقسم
 تلك الدكانه بين الطلبة باعتبار الاعلا والادنى والادنى بقدر استحقاقهم يأخذ
 الاعلا سهما والادنى ثلثي سهم والادنى نصف سهم ووقفه امام الجامع طاهوناً
 في قرية الجامع الشريف وعبت بامام ووقفه للطلبة الجامع الشريف والمؤذنه والغازية والقيم
 والدمى ولراى الجامع وقصره والباطه قرية يتجار باشي يجمع حقوقها الشرعية وسومرا العضية
 على وجه السرىة بحيث لا يدخل فيها احد غير المتولى وسائر ارباب المزرعة الوقف وفقاً
 صحيحاً شرعياً متوافقاً مسجداً وحباً صريحاً مهلاً رحيمه بالتسليم الى المتولى والتعليم الى لزوم
 وصحة تارة قول امام اعظم ولغو اقره القول وانهم ونبت المدرسة المسماة بكنونيه في محلة
 بكنونيه في المرعسة المحرقة باطب امولى منه افله مالى بعبارة الملك العالي طلباً منه من الهلال
 ذكراً للآل ووقفه لقرية قرية كورجلى في البستان التي قد كانه اهبها اخيراً من قبل
 وهو ناصر الدين ابن ذوالقادر عليه رحمة الملك القادر ووقفها على المدرسين وقصرها القادر
 مولانا حمزة بن خليل القزوينى ومحمد ابن سعد الله وهو ناصر الدين ابن ذوالقادر عليه رحمة الملك القادر

ثم عادت لمراب يومه لا تنفع اصلاً وعرة فربها واحيتها ثم كفاي الاول واجبت المرسة الميت
المساة بقره قرحا على جبل كوزلي واحيين المرسة المساة بكبا جوه المشهور بكدلان
الواقعة في جبل البستانه فركابه وفرجدي مديقل وبت اربسه داراً للسكنى وصيقت لهم
أقربت الحرت فلما احببها كلها بنت حدودها وعنت رسومها ووقفها كلها بجمع سولها
وانبارها وعوزها وضالها وتولها باه جمع اربا كبره وحشره الفلاحيه ووضعت لهم مائة
نخلة للثمن الداخلة والى جهة عنها مع اطل الواقعة في ناحية غرباه من اعمال المرسة الجوزية
وعنت للطالب الساكنة في المدرسة المذكورة في كل سنة عشرين اشرفاً منهم المائة مرة قط
بزانتاه المرسة الواقعة في ناحية قرحا عارب من اعمال المرسة الجوزية من نصف الاخر منهم
العلماء وثمانية جزء من باغبان زبونم وثلثه باطبع اموالي من اخلصه مالى ببناء الملك
العالي طلباً منه في الجلال ذفراً للمال ووقف لها قرحه قرحا عارب مديري الذي يجمع
جزئها وعشره بائنها وعلم باغاتها ان توبة ملاصقاً للمدرسة البنوية في شمال الجام الزين
في المرسة المحيية في بلمة قوتل ورسومها الرضية وقرحه المائل والوز الاي يجمع حقوقها
وسومها ومزينة كدك ساري ونصف عرصه وقفاً صريحاً شريعياً مسيلاً وقفاً صريحاً
مسيلاً ووقفها ايضاً وقفاً صحيحاً شريعياً وسوماً عرفياً وقرحه لصير يجمع جزئها
وعشرها بائنها وعلم باغاتها الشريفة الاقوى والاحكام وشملت كل يوم الربط فيها لعماماً
مرتبهم نصف الى الفقراء والمساكين واليتامى وابهم السبل من الضمي وبعدها رشت
زاوية ثم دره في المرسة المحيية في جانب الشريفة من بزانتاه المرسة ووقفها
عشر دكايم وهو موقوف واحكام وشملت كل يوم الربط فيها لعماماً مرتبه رضى الفقراء
المقتصدت البيا والطاهرين في ناحية اطل من اعمال المرسة وقفاً صحيحاً شريعياً وحكاماً
معتصفاً لها والاضح الحاليت في اطراف الزاوية ومزينة سكي منار وبت زاوية
دده باي مع مطبخها ووقفها نصف قرحه افسوس من مضافاة البستانه يجمع حقوقها
وسومها باطبع اموالي من اخلصه مالى ببناء الملك العالي طلباً منه في الجلال ذفراً
للمال ووقفها على قول الامام الاظم وهو الشريفة واحكام وشملت كل يوم الربط فيها لعماماً
افسوس يجمع حقوقها وسومها لمدسة اصحاب الالهف الزين رضى الفقراء والارسة
ووقفها قرحه نشانط وجره يجمع حقوقها وسومها وعادة اغنامها وبوي بنونك
يجمع حقوقها الشريفة وسومها الرضية وعادة اغنامها على وجه الرست وقفاً حكام
ويولها جليل وسومها صغير وسومها كبره وبتا قرحه لمدسة اصحاب الالهف الشريفة وقفاً
صحيحاً شريعياً مسيلاً وحكاماً مسيلاً وايضاً ووقفها وقفاً لازماً لاسلام
الموقوف الى المتولى بالزومين وصحة على قول الامام الاظم بحيث لا يخل ذكراً على
اهد سوي ارباب الوضوف ويا حصار اسماء الالهف الزين وقفاً صحيحاً شريعياً مسيلاً
وقفاً صريحاً مسيلاً وشملت ان يكونه تدريس لمدسة التي ببيتها ووقفها الفقهاء المرسة
الاضخم فالاضخم ثم لعماماً اجنبت المرسة المتخلمه المتوطنه في المرسة اباً وحكاماً وقفاً
ثم اباً ونفياً ثم نفياً على الترتيب المذكور ثم لعماماً ارب القرا الى ارب القرا الى ارب القرا
ثم لابيعهم ثم لعماماً ارب البليان الى المرسة فعنا اذا كانوا كلهم مستحقاً وقفاً داراً
ولا استخراج والتعلم من العقلية والنقلية منه ذوى العقل مستقيم الطبع واسع القهر
نازهة عنه شرب الخمر واكل اللبنة وعروضه العلة الى العية وليح اللفظ حشره الاضخم
مداً في المدرس في الاديان المعتادة اللاعذر شرعي يوجب التعطيل عند الحكام
والاعيان واذله القاض المرسة وايضاً شرطت ان يكونه التولية للاولاد ثم للاولاد
وانه سفل ثم للاولاد ثم للاولاد اخوان وان سفل ثم للاولاد بنات ثم للاولاد
بنات وان سفل ثم لمن صحه التولية فعنا كلهم منه المذكور للاولاد بنات وكلهم من الاولاد
وغيرها يتحصه التولية وكل مدسة وضعت لها اوقافاً معيناً قليلة كانت او كثيرة
كانت فهي لمدسة هذه المدارس وكل مدسة المد انه تصرف اوقافاً مدرك ولم يعجز
عنه مؤنثه تصرف الاوقاف واخطى عشر التولية الى المتولى منه يره فانه على التوفيق
تصرف المتولى واخذ عشر التولية واخطى الباقي المدرس فانه كانت مدسة محتاجة الى الرقبة
فصرف المتولى عشر التولية الى بقية المدرس اولادها وفا ثم انه لم يوافق يرفه من المدسة
مقتداً ما يوافق الى الرقبة مبلغاً فقصره الى الرقبة حتى يتم الرقبة واوجبت من انه تفضل
بما ذكره الى الاوقاف سواء كانه من المدسة او من المدسة او من الامام او من الخليفة
او من الخوازم والفايه او من القيم او من المشايخ او من الاوقاف والاشراف
او من الاغنام والاعيان او من الاديان والصبايه سواء كانه من الياعة والاشراف
للايشوف منه فاصح دعواتهم عقب المدرس وصلواتهم فهذا غاية ما يتفق عليه امرى

وشرها به ما ثبت فيه في تعيينات المصارف وتخصيصات الاوقاف في حقه قديم وهذا الميثاق
 والبرية تحكما منا فنيا لخصونه بهذه المحركت فما هو دور مقتدرنا في الساعات والاشهر
 التي تحول فيها الكفاية وشره في ما فيه من الشروط والخطا به من الازداد والقضاه والخطة والوظيفة
 وسائر الاخلاص والعمال ومنه الازدول والاعيان ومنه الاجراء والاعمال ومنه النظم
 والاعوان من التوفي والشباب بعد موت فقدهم نظاما لئلا يفتقر الله على الظالمين
 يوما غيرا ومن سعى في ضميرها وتخليدهما وتنفيذ الشروط وتايدهما واجراء الشهود
 وتبنيها واهكام العقود وترويجها وحفظ العلامت وهدودها طلبا لرضا الله الملك
 المعبود في اليوم المعهود يوما للشيخ اصحاب الجهر في السراي الخوض على الله تبارك وتعالى
 في ظل سعود وامامه من في تحريلا واجتهاد في تدويرها اوضح في شهر اوتومون في شهر
 سعودها تليق مولاه من الوتره وبذلك وقفت، تقبل والاشهاد في اليوم الرابع عشر
 من شهر محرم الحرام سنة ست عشر وربع مائة من الهجرة النبوية على الصلوة والسلام

مولانا عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا عيسى ابو علي	عبد خليفه بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه
مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه
مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه
مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه	مولانا محمد بن عبد خليفه

تعلوه نظره عالم السيد ذكرنا اذنك عهد مقيدنا به السيد محمد امير المولا بن محمد
 مجدنة معسر خفا الفقير اليه عز شانه غفر له
 غفر له تعلقه نظره ما ذكر فيه صوت العالي سيد محمد ثابت المولا بن محمد
 طوبه اصل الخط تحفه خفا اليه عز شانه السيد شيخ على المولا بن محمد مجدنة غفر له